

*В. О. Кушнір,
к. держ. упр., докторант кафедри стратегічних комунікацій навчально-наукового центру
стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони,
Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, м. Київ
ORCID ID: 0000-0002-0805-4092*

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.23.112

ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОГО ОСВІТНЬОГО МЕХАНІЗМУ МІЖВІДОМЧОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗА НАПРЯМОМ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

V. Kushnir,
PhD in Public Administration, Doctoral candidate of the Department of strategic communications
of the educational and research center of strategic communications in the sphere of security
and defense, National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi, Kyiv

CHARACTERISTICS OF THE STATE EDUCATIONAL MECHANISM OF INTERDEPARTMENTAL INTERACTION IN THE DIRECTION OF STRATEGIC COMMUNICATIONS

НАТО відповідально та деталізовано підходить до організації системи стратегічних комунікацій, акцентуючи увагу на їх важливій безпековій складовій. Стратегічні комунікації віднесені до однієї з пріоритетних сфер забезпечення безпеки у світі. Тому надзвичайно важливо враховувати напрямки і акценти взаємодії з Альянсом для скоординованого співробітництва у вимірі стратегічних комунікацій. Однією із важливих складових стратегічних комунікацій НАТО визнає міжвідомчу комунікацію та координацію, як побудову взаємовідносин на міжвідомчому рівні органів виконавчої влади України.

Українські науковці дедалі більшу увагу приділяють проблемам впровадження в країні системи стратегічних комунікацій. Актуальність цієї теми зумовлена необхідністю створення ефективного механізму протидії інформаційній агресії з боку Російської Федерації.

У Міністерстві оборони України та Збройних Силах України також чимало уваги приділяють організації дієвої міжвідомчої координації, проте загальноновизнано, що ця робота потребує удосконалення у зв'язку із змінами часу та гібридними загрозами, які впливають на свідомість українського суспільства.

У аналітичному документі, який підготовлено Центром глобалістики "Стратегія 21 століття" серед проблемних питань сфери інформаційної безпеки України визначено низький рівень координації центральних органів виконавчої влади у інформаційній сфері та їхньої роботи із засобами масової інформації.

У статті охарактеризовано державний освітній механізм міжвідомчої взаємодії за напрямом стратегічних комунікацій та запропоновано шляхи удосконалення роботи у цьому напрямку.

Базою джерел дослідження стали наукові праці за напрямом стратегічних комунікацій, нормативно-правова база та власний досвід роботи у сфері стратегічних комунікацій під час роботи у Міністерстві оборони України.

NATO takes a responsible and detailed approach to the organization of the strategic communications system, focusing on their important security component. Strategic communications are one of the priority areas of security in the world. Therefore, it is extremely important to take into account the directions and emphases of cooperation with the Alliance for coordinated cooperation in the measurement of strategic communications. One of the important components of strategic communications, NATO defines interdepartmental communication and coordination, as building relationships at the interdepartmental level of the executive authorities of Ukraine. Ukrainian scientists are paying more and more attention to the problems of implementing a system of strategic communications in the country. The urgency of this topic is due to the need to create an effective mechanism for combating information aggression by the Russian Federation. The Ministry of Defense of Ukraine and the Armed Forces of Ukraine also pay a lot of attention to the organization of effective interagency coordination, but it is generally acknowledged that this work needs to be improved due to changes in time and hybrid threats affecting the consciousness of Ukrainian society.

An analytical document prepared by the Center for Global Studies "Strategy of the 21st Century" identifies a low level of coordination of central executive bodies in the information sphere and their work with the media among the problematic issues in the field of information security in Ukraine. The article analyzes the specifics and effectiveness of mechanisms of interagency coordination of strategic communications in the educational and scientific processes of the security and defense sector of Ukraine and suggests ways to improve work in this direction. The basis of the research sources were scientific works in the field of strategic communications, regulatory framework and own experience in the field of strategic communications while working at the Ministry of Defense of Ukraine.

Ключові слова: державні механізми стратегічних комунікацій, сектор безпеки і оборони України, міжвідомча взаємодія, міжвідомча координація.

Keywords: state mechanisms of strategic communications, sector of safety defensive of Ukraine, interdepartmental communication, interdepartmental coordination.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасні інформаційні виклики вказують на актуальність наукового супроводу процесу розбудови стратегічних комунікацій в державі і зокрема для сектору безпеки і оборони України, оскільки головною метою Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України є визначення шляхів формування національних безпекових і оборонних спроможностей, що дадуть змогу відновити територіальну цілісність України у межах міжнародно визнаних кордонів України, гарантувати мирне майбутнє України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави [1]. Беззаперечним є той факт, що це неможливо без ефектної взаємодії складових сектору безпеки і оборони України. Саме тому одним із основних напрямів розвитку сектору безпеки і оборони України є створення, впровадження системи стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони та її удосконалення з урахуванням досвіду держав-членів НАТО [1; 2]. У аналітичному документі, який підготовлено Центром глобалістики "Стратегія 21 століття" серед проблемних питань сфери інформаційної безпеки держави визначено низький рівень координації центральних органів виконавчої влади у інформаційній сфері та їхньої ро-

боти із засобами масової інформації [3]. Отже, пошук шляхів удосконалення ефективності роботи механізмів міжвідомчої координації у сфері стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України залишається актуальним.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомим внеском у розвиток теоретичного та практичного обґрунтування механізмів використання стратегічних комунікацій стали дослідження вітчизняних учених С.І. Антоненка, А.В. Баровської, Т.М. Безверхнюка, О.Л. Валевського, О.В. Войтка, М.В. Гребенюка, С.А. Гуцала, Д.В. Дубова, Н.П. Карпчук, В.А. Ліпкана, В.Б. Міщенко, Д.П. Музиченка, Ю.Б. Пігарєва, В.В. Петрова, Л.Л. Приходченко, Г.Г. Почепцова, Ю.В. Пунди, Ю.І. Радковця, О.Ф. Сальнікової, Є.Б. Тихомирова, Т.В. Черненко та ін.

МЕТА СТАТТІ

Метою дослідження є характеристика державного освітнього механізму міжвідомчої взаємодії за напрямом стратегічних комунікацій та пошук шляхів удосконалення роботи у зазначеному напрямі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Реформування військової освіти разом із впровадженням стандартів, принципів та передових освітніх методик держав-членів НАТО є одним із пріоритетних завдань розбудови Збройних Сил України.

Указом Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року "Про Стратегічний оборонний бюлетень України" визначені безпосередні завдання з реформування військової освіти в контексті загальної реформи Збройних Сил України [4].

Так, у 2018 році створено навчально-науковий центр стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони Національного університету оборони України імені Івана Черняховського (далі — Центр). Підрозділ здійснює підготовку і підвищення кваліфікації військовослужбовців та працівників структур сектору безпеки і оборони держави з питань стратегічних комунікацій, а також проводить наукові дослідження проблем стратегічних комунікацій у взаємодії зі структурами сектору безпеки і оборони, провідними освітніми, науковими організаціями України та держав-членів НАТО.

Відповідно до Річної національної програми під егідою Комісії Україна — НАТО на 2020 рік, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2020 року № 203/2020 (далі — РНП), зокрема Цілі 1.3.2 "Національна система стратегічних комунікацій", передбачено створення та впровадження моделі освітньої системи з державних стратегічних комунікацій та розроблення плану її реалізації в державних органах [5]. Цілі 2.2.5 "Сили оборони здійснюють стратегічні комунікації відповідно до європейських та євроатлантичних принципів і підходів" — підвищення рівня розуміння особовим складом Збройних Сил України мети та завдань стратегічних комунікацій шляхом впровадження в систему навчання для особового складу Збройних Сил України питання стратегічних комунікацій, інтегрування курсу з питань стратегічних комунікацій до навчальних програм вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти для підготовки фахівців тактичного, оперативно-тактичного та оперативно-стратегічного рівнів, набуття спроможностей навчально-наукового центру стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони на базі Національного університету оборони України імені Івана Черняховського за підтримки держав-членів НАТО [6].

Беззаперечним є той факт, що нагальною потребою сьогодення розширення можливостей сектору безпеки і оборони у сфері стратегічних комунікацій на стратегічному та операційному рівнях, а також розвиток культури стратегічних комунікацій державних органів влади України та налагодження міжвідомчої взаємодії у сфері стратегічних комунікацій шляхом запровадження сучасних і дієвих комунікативних механізмів та процесів [5].

Отже, візія навчально-наукового центру стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони на базі Національного університету оборони України імені Івана Черняховського — унікальний міжвидовий підрозділ, що розвиває культуру стра-

тегічних комунікацій та розбудовує модель освітньої міжвідомчої системи стратегічних комунікацій, спрямованих на підтримку формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки та оборони України.

Місією Центру є сприяння формуванню культури стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони, задоволення потреб сектору безпеки і оборони у фахівцях-лідерах за напрямком стратегічних комунікацій, бути комунікаційною платформою щодо ефективної взаємодії між структурами сектору безпеки і оборони через інтеграцію стратегічних комунікацій в освітній процес та посилення зв'язків з провідними освітніми, науковими організаціями України та держав-членів НАТО, різноманітних форм освітнього та наукового партнерства з метою обміну досвідом з питань стратегічних комунікацій.

Навчально-науковий центр стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки і оборони призначений для: підготовки та підвищення кваліфікації військовослужбовців та працівників структур сектору безпеки і оборони держави з питань стратегічних комунікацій; науково-методичного забезпечення процесу підготовки фахівців з питань стратегічних комунікацій у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти; проведення наукових досліджень з проблем стратегічних комунікацій; співпраці з міжнародними науково-дослідними аналітичними установами, організаціями, що здійснюють підготовку та дослідження з питань стратегічних комунікацій.

Зазначимо, що у 2017 році на базі Національного університету оборони України імені Івана Черняховського вперше було проведено факультативний курс зі стратегічних комунікацій для слухачів оперативно-тактичного та оперативно-стратегічного рівнів підготовки. У курсі взяли участь іноземні фахівці: представники Європейського центру імені Джорджа К. Маршалла, програми НАТО "Удосконалення військової освіти" (Defence Education Enhancement Program), Центру інформації та документації НАТО в Україні, представники Офісу реформ та Ради волонтерів при Міністерстві оборони України.

У травні 2018 року з метою розбудови спроможностей системи стратегічних комунікацій та підвищення професійних навичок особового складу Міністерства оборони України та Збройних Сил України було організовано проведення навчального курсу зі стратегічних комунікацій за участю представників Об'єднаного командування об'єднаних збройних сил НАТО Брюссель. До участі у навчальному курсі було залучено представників органів військового управління, установ, організацій та військових частин Збройних Сил України, до повноважень яких належать питання реалізації стратегічних комунікацій.

На виконання основних цілей Партнерства з НАТО, які визначені в Річній національній програмі під егідою Комісії Україна-НАТО, а саме сприяння розвитку в Україні культури стратегічних комунікацій та створення моделі освітньої системи зі стратегічних комунікацій [5] сьогодні вже можна констатувати імплементацію та інтеграцію стратегічних комунікацій в освітній процес

на всіх рівнях вищої освіти з урахуванням курсів підвищення рівня військової освіти та удосконалення фахової компетентності в Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського. Відповідаючи на виклики сьогодення, запит цільових аудиторій та необхідність забезпечення підготовки зі стратегічних комунікацій на всіх рівнях, особовий склад Навчально-наукового центру стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони з початку навчального року вже провів заняття для: курсантів; слухачів на курсах підвищення рівня військової освіти L-2, L-3, L-4; слухачів оперативно-тактичного та оперативно-стратегічного рівнів підготовки; офіцерів на запит оперативних командувань та підрозділів цивільно-військового співробітництва тощо.

За ініціативою навчально-наукового центру стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського проведені декілька наукових конференцій, семінарів, круглих столів, ділових зустрічей з питань розвитку стратегічних комунікацій. Під час таких заходів відбувається обмін досвідом та побудова спільних планів щодо налагодження взаємодії у питаннях підготовки особового складу та проведенні досліджень за напрямом стратегічних комунікацій.

Наприклад, у березні 2020 року за ініціативою Центру проведено Міжвідомчу наукову нараду з питань дослідження проблем стратегічних комунікацій у закладах вищої освіти сектору безпеки і оборони. Наукові працівники навчально-наукового центру стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони спільно з науковими представниками Національної академії Служби безпеки України обговорили питання щодо розробки спільних наукових проєктів, координації ініціатив та об'єднання зусиль у наукових дослідженнях із розбудови системи стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони.

Також на базі Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського було проведено Міжвідомчий науковий семінар "Роль та завдання стратегічних комунікацій у впровадженні демократичного цивільного контролю у закладах вищої освіти сектору безпеки і оборони". Учасники семінару (науково-педагогічні працівники Національної академії СБУ та навчально-наукового центру стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки і оборони) обговорили питання щодо уніфікації підходів до розробки та викладання навчальних курсів з питань стратегічних комунікацій для курсантів у закладах вищої освіти сектору безпеки і оборони України.

1 жовтня 2020 року в Україні відбулась I Міжнародна науково-практична конференція "Стратегічні комунікації у сфері забезпечення національної безпеки та оборони: проблеми, досвід, перспективи", організована Центром. Співорганізаторами конференції виступили: Національна академія Національної гвардії України, Національна академія Державної прикордонної служби імені Богдана Хмельницького, Національна академія Служби безпеки України.

Активну участь у Конференції брали і іноземні фахівці з питань стратегічних комунікацій, зокрема: представники Об'єднаного університету спеціальних операцій, колишній радник при Міністерстві оборони України та Збройних Силах з питань стратегічних комунікацій від США, Комітету у закордонних справах Парламенту Литви. Активну участь у конференції брали іноземні фахівці з питань стратегічних комунікацій, зокрема: пан Даг Джордан — представник Об'єднаного університету спеціальних операцій, колишній радник при Міністерстві оборони України та Збройних Силах України з питань стратегічних комунікацій від США; пан Девід Пол Бентон — радник при Міністерстві оборони України з питань стратегічних комунікацій від США; пан Альвідас Медалінскас — экс-голова Комітету у закордонних справах Парламенту Литви, міжнародний експерт з питань врегулювання конфлікту на Донбасі.

Представники сектору безпеки і оборони зі стратегічних комунікацій з Національної академії Національної гвардії України, Національної академії Державної прикордонної служби України, Національної академії Служби безпеки України, навчально-наукової лабораторії Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кафедри Харківського національного економічного університету, Центру з питань захисту цивільного населення в умовах конфлікту обмінялись власним досвідом щодо побудови системи стратегічних комунікацій у ввірених сферах діяльності.

Загалом у конференції взяли участь учасники із 27 установ та організацій зі всієї України за напрямком стратегічних комунікацій. Учасники Міжнародної конференції обмінялися досвідом впровадження стратегічних комунікацій в освітній процес вищих військових навчальних закладів (військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти), вищих навчальних закладів інших силових відомств та закладів вищої освіти України. Також, в ході роботи Конференції були визначені шляхи удосконалення розбудови системи стратегічних комунікацій в освітньому процесі. Учасники наголосили на важливості таких змін, зважаючи на сучасні виклики [7].

Значущість Конференції підкреслює і той факт, що вона відбулася у важливий час для України, оскільки одним із завдань виконання окремих заходів оборонної реформи на середньострокову перспективу є реалізація проєкту "Стратегічні комунікації", а завдання із розбудови стратегічних комунікацій визначено у новій Стратегії національної безпеки України.

За відгуками учасників Конференції, подібний спільний міжнародний захід є важливим елементом в процесі розбудови стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони в частині підготовки військовослужбовців та працівників сектору безпеки і оборони з урахуванням передового досвіду держав-членів НАТО, а також необхідність проведення таких заходів на систематичній основі. Тож наразі Центр готовий до співпраці із провідними навчальними та дослідницькими установами із різних країн світу, які працюють у сфері стратегічних комунікацій та участі у заходах, які стосуються розвитку стратегічних комунікацій у різних сферах людської життєдіяльності.

Питання налагодження дієвого освітнього механізму за напрямком стратком піднімалося не лише у Міністерстві оборони України.

У 2018 році в Національній академії Служби безпеки України відбулася IX Науково-практична конференція "Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави", в ході якої було розглянуто актуальні для країни напрями: державно-правові проблеми забезпечення інформаційної та кібернетичної безпеки, захист інформації з обмеженим доступом та налагодження стратегічних комунікацій та міжвідомчої комунікації. У закладі буде запроваджено нову спеціальність — "Національна безпека (забезпечення державної безпеки в інформаційній сфері)", що дасть змогу укомплектувати сектор безпеки та оборони фахівцями зі спеціальною підготовкою і підвищувати кваліфікацію фахівців за напрямками забезпечення кібербезпеки держави, захисту персональних даних і стратегічних комунікацій. В рамках заходу учасники обговорили державно-правові та прикладні проблеми інформаційної та кібернетичної безпеки, удосконалення вітчизняного законодавства у цій сфері та особливості підготовки фахівців зі стратегічних комунікацій. Учасники конференції також підготували практичні рекомендації щодо протидії інформаційній агресії Російської Федерації, загрозам у кіберпросторі України, а також впровадження страткому як потужного важеля комунікативних можливостей держави [8]. Зазначимо, що на базі закладу фахівці академії, представники практичних підрозділів Служби безпеки України та експерти Національного інституту стратегічних досліджень постійно проводять курси для співробітників Служби безпеки.

Важливість питань налагодження системи міжвідомчої комунікації підкреслюють у рамках освітнього процесу у Програмі Стратегічного лідерства в секторі безпеки та оборони України, яка започаткована у Києво-Могилянській академії. Програма Стратегічного Лідерства в секторі безпеки та оборони України — це відкрита, стратегічна, сучасна безпекова та військова освітня платформа зі ступенем МРА Києво-Могилянської бізнес-школи. Програма Стратегічного лідерства в секторі безпеки та оборони призначена для сприяння розвитку спільноти керівників, що приймають стратегічні рішення у секторі, та які поділяють спільне розуміння та цілісний державний підхід до подальшого сектору безпеки та оборони та його подальшого системного розвитку. Це Програма для управлінців у секторі безпеки і оборони: військові і цивільні представники сектору безпеки і оборони, представники неурядових організацій та представники приватного бізнесу [9]. Цілі і результати навчання: отримання всебічне розуміння цілісного державного підходу, дослідження ролі недержавних суб'єктів, у тому числі міжнародних урядових та неурядових інститутів, аналіз методології, за допомогою якої розробляється, впроваджується та комунікується система національної безпеки України; а також розробка екосистемного підходу для просування інтересів національної безпеки України, набуття вміння оцінювати складні системи, середовища та способи формування багатовимірної варіативності під час прийняття рішень. Учасники, які пройшли курс навчання

вчаться розрізняти складові компоненти сектору безпеки та оборони, національні інтереси і влади; досліджують міжнародне середовище; аналізують проблеми регіональної безпеки та їхній вплив на Україну. Окрім цього, вивчають роль і функції як міжнародних, так і українських політичних, економічних, торговельних та військових установ, що є особливо важливими для України, аналізують впливи стратегічних обмежень у просуванні та захисті національних інтересів, основні елементи оборонних стратегічних документів сучасної України, дізнаються про специфіку всіх складових системи безпеки та оборони — їхню діяльність, функції та операції [9].

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що проведений аналіз механізмів міжвідомчої координації у сфері стратегічних комунікацій освітнього та наукового процесів сектору безпеки і оборони України дозволяє стверджувати, що процеси запроваджені та знаходяться на стадії подальшого розвитку з метою удосконалення. За ініціативою представників навчально-наукового центру стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського запроваджено проведення наукових конференцій, семінарів, круглих столів, ділових зустрічей з питань розвитку стратегічних комунікацій. Під час таких заходів відбувається обмін досвідом та побудова спільних планів щодо налагодження взаємодії у питаннях підготовки особового складу та проведенні досліджень за напрямком стратегічних комунікацій. Однак ця робота потребує подальшого удосконалення, а саме залучення до співпраці представників усіх складових сектору безпеки і оборони України, об'єднання зусиль щодо втілення у життя діяльності міністерств і відомств нових сучасних проектів та обговорення проблемних питань, які турбують українське суспільство, а також відпрацювання спільного алгоритму дій та координації на випадок загальних кризових явищ. Важливим фактором, який сприятиме розвитку міжвідомчої комунікації та координації є сприяння у проведенні або участі у спільних заходах керівництва закладів освіти, їх зацікавленість та безпосередня участь у обговоренні нових тенденцій та новітніх практик для подальшого впровадження у освітній та науковий процес, залучення до участі у заходах з міжвідомчої координації спеціалістів, які втілюватимуть на практиці напрацювання заходів комунікації та їх особиста зацікавленість та проактивна життєва позиція у цьому процесі. Окрім цього, вагомим внеском у налагодження процесів міжвідомчої координації у секторі безпеки і оборони України може бути відповідне рішення Ради національної безпеки і оборони України щодо організації такої діяльності, а також безпосередня участь відповідальних посадових осіб у зазначеному напрямі роботи.

Література:

1. Указ Президента України "Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України" від 04.03.2016 № 92/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016#Text>

2. NATO Strategic Communications Centre of Excellence in Riga, Latvia. URL: <https://www.stratcomcoe.org/history>

3. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Аналітичний документ Київ — 2018, С. 24. URL: <https://geostrategy.org.ua/analitika/doslidzhennya/gibrydni-zagrozy-ukrayini-i-suspilna-bezpeka-dosvid-yes-i-shidnogo-partnerstva>

4. Указ Президента України № 240/2016 "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року "Про Стратегічний оборонний бюлетень України"" від 6 червня 2016 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/240/2016>.

5. Річна національна програма під егідою Комісії Україна — НАТО на 2020 рік, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2020 року № 203/2020. Режим доступу. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2032020-33861>.

6. Щипанський П.В., Тимошенко Р.І., Салкуцан С.М. Проблеми військової освіти // Наука і оборона. — 2017. — № 2. — С. 37—42.

7. Веб-сайт Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. Перша Міжнародна науково-практична конференція "Стратегічні комунікації у сфері забезпечення національної безпеки та оборони: проблеми, досвід, перспективи". URL: <http://stratcom.nuou.org.ua/?p=2914>

8. Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави. Збірник наукових доповідей 10 Всеукраїнської науково-практичної конференції від 4 квітні 2019 року. URL: http://academy.ssu.gov.ua/upload/file/konf_04_04_2019.pdf

9. Києво-Могилянська бізнес-школа KMBS. URL: <https://kmbs.ua/ua/sdp/slp>

References:

1. President of Ukraine (2016), Decree "On the Concept of Development of the Security and Defense Sector of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016#Text> (Accessed 10 Nov 2020).

2. NATO (2020), "Strategic Communications Centre of Excellence in Riga, Latvia", available at: <https://www.stratcomcoe.org/history> (Accessed 10 Nov 2020).

3. Centre for Global Studies Strategy XXI (2018), "Hybrid threats to Ukraine and public security. the EU and Eastern partnership experience", available at: <https://geostrategy.org.ua/analitika/doslidzhennya/gibrydni-zagrozy-ukrayini-i-suspilna-bezpeka-dosvid-yes-i-shidnogo-partnerstva> (Accessed 10 Nov 2020).

4. President of Ukraine (2016), Decree "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of May 20, 2016 "On the Strategic Defense Bulletin of Ukraine"", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/240/2016> (Accessed 10 Nov 2020).

5. President of Ukraine (2020), "Annual national program under the auspices of the NATO-Ukraine Commission for 2020, approved by the Decree of the President of Ukraine of 26 May 2020 № 203/2020", available at: <https://www.president.gov.ua/documents/2032020-33861> (Accessed 10 Nov 2020).

6. Schypans'kyj, P.V. Tymoshenko, R.I. and Salkutsan, S.M. (2017), "Problems of military education", Nauka i oborona, vol. 2, pp. 37-42.

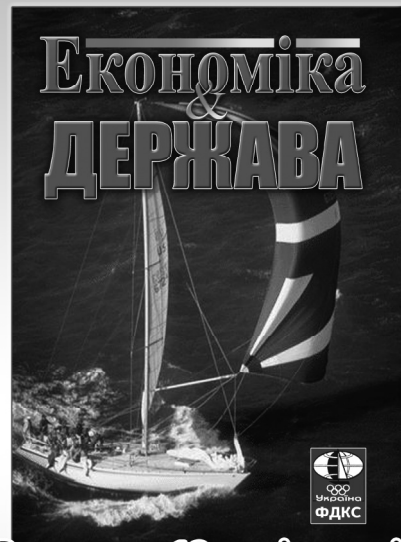
7. The National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy (2020), "First International Scientific and Practical Conference "Strategic Communications in the Field of National Security and Defense: Problems, Experience, Prospects", available at: <http://stratcom.nuou.org.ua/?p=2914> (Accessed 10 Nov 2020).

8. National Academy of Security Service of Ukraine (2019), "Actual problems of information security management of the state. Collection of scientific reports of the 10th All-Ukrainian scientific-practical conference of April 4", available at: http://academy.ssu.gov.ua/upload/file/konf_04_04_2019.pdf (Accessed 10 Nov 2020).

9. KMBS (2020), available at: <https://kmbs.ua/ua/sdp/slp> (Accessed 10 Nov 2020).

Стаття надійшла до редакції 16.11.2020 р.

Науково-практичний журнал «ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВА»



Передплатний індекс: 01751

Виходить 12 разів на рік

наукове фахове видання України

З ПИТАНЬ ЕКОНОМІКИ

(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1643

Спеціальності — **051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.**

www.economy.in.ua

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73